

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну

Повна назва навчальної дисципліни	Історія військового мистецтва
Повна офіційна назва закладу вищої освіти	Сумський державний університет
Повна назва структурного підрозділу	юридичний факультет. Кафедра історії
Розробник(и)	Нестеренко Вадим Анатолійович
Рівень вищої освіти	Перший рівень вищої освіти, НРК – 6 рівень, QF-LLL – 6 рівень, FQ-EHEA – перший цикл
Семестр вивчення навчальної дисципліни	16 тижнів протягом 5-го семестру
Обсяг навчальної дисципліни	Обсяг становить 5 кред. ЄКТС, 150 год., з яких 48 год. становить контактна робота з викладачем: лекцій -24 год., практичних занять - 24 год. ІРС - 102 год.
Мова викладання	Українська

2. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі

Статус дисципліни	Вибіркова навчальна дисципліна для освітньої програми "Історія"
Передумови для вивчення дисципліни	Передумови для вивчення відсутні
Додаткові умови	Додаткові умови відсутні
Обмеження	Обмеження відсутні

3. Мета навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є досягнення сучасного, фундаментального мислення та системи спеціальних знань у галузі світової історії, особливості військово-політичного розвитку.

4. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1 Вступ. Предмет і завдання курсу

Поняття «війна». Причини й теорії виникнення війн. Цілі війни. Основні ознаки війни. Види й класифікації війн. Військові дії і їх складові. «воєнне мистецтво» і «військове мистецтво». Характер і роль війн у стародавньому світі, середньовіччі, нову й новітню епохи. Негативні й позитивні наслідки війн.

Тема 2 Військове мистецтво в країнах Стародавнього Сходу

Характер військових зіткнень в період «військової демократії». Організація оборони (укріплені городища). Зброя. Поява постійних загонів вождів (дружин), як зародок армії. Піхота, кіннота. Склад армій Стародавнього Єгипту. Роди військ (важка і легка піхота, колісниця, флот). Озброєння і навчання. Способи ведення війни і бою. Битва при Кадеші. Склад і роди військ армії Ассирії (важка і легка піхота, важка і легка кіннота, колісниця, кіннота, «сапери», флот). Бойовий порядок. Склад і роди військ армії Персії («безсметні», кіннота, колісниця, слони). Бойовий порядок персидської армії в битві при Сардах (Тімбре). Армія Стародавнього Китаю в епоху Інь (Шан), Чжоу (піхота, кіннота, колісниця), Цинь, Хань. Зброя. Сунь-цзи «Мистецтво війни».

Тема 3 Військове мистецтво Греко-македонських держав

Військова організація грецьких полісів на прикладі Афін. Чисельність і озброєння грецьких армій. Війни і способи їх ведення. Тактика, фаланга. Марафонська битва 490 р. до н.е. Особливості військової організації Спарти. Битва при Фермопілах 480 р. до н.е. Грецький флот і його тактика. Битва при Саламіні 480 р. до н.е. Особливості тактики фіванців («косий стрій»). Битва при Левктрах 371 р. до н.е. Військова організація Македонії. Олександр Македонський. Битва при Гавгамелах 331 р. до н.е. Армія і флот Карфагена. Ганібал Барка. Битва при Каннах 216 р. до н.е.

Тема 4 Військове мистецтво періоду Римської імперії

Військова організація Риму царського періоду і ранньої республіки. Озброєння і військове навчання. Легіон. Перехід до маніпулярної тактики. Каструм. Військовий флот, «ворони». Реформи Гая Марія. Наймана армія. Когортна тактика. Юлій Цезар. Битва при Алезії 52 р. до н.е. Військова організація Парфії. Битва при Каррах 53 р. до н.е.

Тема 5 Військове мистецтво епохи феодалізму

Комплектування феодальних армій. Організація лицарського війська. Озброєння. Виховання і навчання лицарів. Війни і способи їх ведення. Замки. Бойові порядки і тактика. Військова організація у арабів. Військова організація франків. Битва при Пуатьє 732 р. Відродження піхоти з міського і селянського ополчення. Битва при Куртре 1302 р. Битва при Моргартені 1315 р. Військова організація Англії і Франції у Столітній війні. Битва при Кресі 1346 р. Організація і тактика монголо-татарської армії. Битва на річці Шайо 1241 р. Тактика морських битв у Західній Європі. Вплив вогнепальної зброї на стратегію і тактику війн.

Тема 6 Військове мистецтво у Київській Русі

Організація війська у Київській Русі. Дружина «старша» і «молодша», «вої», найманці (варяги, чорні клобуки). Роди військ, озброєння. Характер війн і способи їх ведення. «Стіна». Походи Святослава. Бої у Доростола 971 р. Військово-морське мистецтво русів.

Тема 7 Військове мистецтво в країнах Західної Європи у XV-XVI ст.

Наймані армії західноєвропейських держав. Організація та озброєння контрактної армії. Ордонансові роти Франції. Розвиток військової техніки. Артилерія (лафети, картузи, далекомір). Ручна вогнепальна зброя (аркебузи, мушкети, карабіни, пістолети). Зміни у фортифікації. Зміни в стратегії і тактиці. «Караколе». Угорський, іспанський, нідерландський бойові порядки. Битва при Павії 1525 р. Битва при Черезоле 1544 р. Військова теорія за втором Н.Макиавеллі «Про військове мистецтво».

Тема 8 Військове мистецтво в країнах Західної Європи у XVII-XVIII ст.

Постійні наймані армії: чисельність, комплектування, озброєння. Крем'ні рушниці з багнетами. Кавалерія. Артилерія. Стратегічне маневрування на комунікаціях противника. Кордонна система. Кабінетне стратегічне керівництво. Флот. Фрегати, лінійні кораблі. Шведська армія в Тридцятилітній війні: комплектування, озброєння, організація. Лінійна тактика. Битва при Брейтенфельді 1631 р. Англійська армія «нового зразка» часів революції. Реформи О.Кромвеля. «Залізнокі». Французька рамія. «Коса атака». Армії в Семилітній війні. Пруська система.

Тема 9 Військове мистецтво в період наполеонівських війн

Склад і порядок комплектування королівської армії Франції до революції 1789-1794 рр. Лінійна, легка піхота та провінційні війська. Формування масової армії в період революції. Національна гвардія. Зміни в лінійній армії та в офіцерському складі. Національні батальйони волонтерів. Формування єдиної армії. Введення загальної військової служби 1793 р. Організаційна структура піхоти і кавалерії. Командний склад. Комісари Конвенту. Розвиток виробництва озброєння й винаходи (повітряні кулі, оптичний семафорний телеграф). Зміни в стратегії і тактиці. Батальйонні колони в битві при Жемапе 1792 р. Наполеон Бонапарт як полководець. Зміни в структурі й організації армії. Битви під Ульмом та Аустерліцем 1805 р. «100 днів Наполеона». Битва при Ватерлоо 1815 р.

Тема 10 Військове мистецтво у війнах середини XIX ст.

Громадянська війна у США 1861-1865 рр. Склад армій Півночі й Півдня. Бій біля Манассаса. Перелом у війні. Битва під Геттісбергом. Нові тактичні прийоми в ході війни. Нове озброєння (картечниця Гатлінга, броненосці, підводні човни). Австро-пруська війна 1866 р. Пруська армія. Ланверна система. Гвинтівка Дрейзе. Австрійська армія. Тактика у битві при Садовій. Франко-пруська війна 1870-1871 рр. Французька армія. Рушниця Шасспо. Мітральези. Битва під Седаном.

Тема 11 Військове мистецтво у війнах кінця XIX- поч. XX ст.

Характер війн: світові, військово-політичні блоки, велика територія і тривалість, тотальність, багатомільйонні армії, залучення жінок. Зміни у технічній основі війни. Зміни у стратегічному і тактичному мистецтві. Нові явища військового мистецтва в іспано-американській (1898 р.) та англо-бурській (1899-1902 рр.) війнах. Нові риси в російсько-японській війні 1904-1905 рр. Битва під Мукденом. Бойові дії на морі. Цусіма.

5. Очікувані результати навчання навчальної дисципліни

Після успішного вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти зможе:

PH1	Знати основні етапи історичного розвитку військового мистецтва.
PH2	Виявляти, опрацьовувати й самостійно аналізувати джерела інформації, що стосуються військової історії..
PH3	Визначати специфіку військово-політичного, військово-технічного розвитку певних періодів світової історії.

7. Види навчальних занять та навчальної діяльності

7.1 Види навчальних занять

Тема 1. Вступ. Предмет і завдання курсу

Лк1 "Вступ. Предмет і завдання курсу" (денна)

Поняття «війна». Причини й теорії виникнення війн. Цілі війни. Основні ознаки війни. Види й класифікації війн. Військові дії і їх складові. «Воєнне мистецтво» і «військове мистецтво». Характер і роль війн у стародавньому світі, середньовіччі, нову й новітню епохи. Негативні й позитивні наслідки війн.

Пр1 "Вступ. Предмет і завдання курсу" (денна)

1. Поняття «війна», «воєнне мистецтво», «військове мистецтво». Види війн. Предмет і завдання курсу. 2. Роль воєн в історії людства. 3. Зародження військового мистецтва у первісному суспільстві.

Тема 2. Військове мистецтво в країнах Стародавнього Сходу

Лк2 "Військове мистецтво в країнах Стародавнього Сходу" (денна)

Характер військових зіткнень в період «військової демократії». Організація оборони (укріплені городища). Зброя. Поява постійних загонів вождів (дружин), як зародок армії. Піхота, кіннота. Склад армій Стародавнього Єгипту. Роди військ (важка і легка піхота, колісниця, флот). Озброєння і навчання. Способи ведення війни і бою. Битва при Кадеші. Склад і роди військ армії Ассирії (важка і легка піхота, важка і легка кіннота, колісниця, кіннота, «сапери», флот). Бойовий порядок. Склад і роди військ армії Персії («безсметні», кіннота, колісниця, слони). Бойовий порядок персидської армії в битві при Сардах (Тімбре). Армія Стародавнього Китаю в епоху Ін (Шан), Чжоу (піхота, кіннота, колісниця), Цинь, Хань. Зброя. Сунь-цзи «Мистецтво війни».

Пр2 "Військове мистецтво в країнах Стародавнього Сходу" (денна)

1. Армія і військо мистецтво Ст.Єгипту. 2. Військове мистецтво Ассирії. 3. Військова організація Персидської держави. 4. Військове мистецтво Ст.Китаю. Сунь-Цзи.

Тема 3. Військове мистецтво Греко-македонських держав

Лк3 "Військове мистецтво Греко-македонських держав" (денна)

Військова організація грецьких полісів на прикладі Афіні. Чисельність і озброєння грецьких армій. Війни і способи їх ведення. Тактика, фаланга. Марафонська битва 490 р. до н.е. Особливості військової організації Спарти. Битва при Фермопілах 480 р. до н.е. Грецький флот і його тактика. Битва при Саламіні 480 р. до н.е. Особливості тактики фіванців («косий стрій»). Битва при Левктрах 371 р. до н.е. Військова організація Македонії. Олександр Македонський. Битва при Гавгамелах 331 р. до н.е. Армія і флот Карфагена. Ганібал Барка. Битва при Каннах 216 р. до н.е.

Пр3 "Військове мистецтво Греко-македонських держав" (денна)

1. Вплив полісної системи на військову організацію. Стародавні Афіни. Марафонська битва. 2. Військове мистецтво Спарти. Битва у Фермопіл. Пелопонеська війна. 3. Морська тактика греків. Битва при Саламіні. 4. Військове мистецтво фіванців. Битва при Левктрах. 5. Військове мистецтво Македонії. Олександр Македонський. Битва при Гавгамелах.

Тема 4. Військове мистецтво періоду Римської імперії

Лк4 "Військове мистецтво періоду Римської імперії" (денна)   Військова організація Риму царського періоду і ранньої республіки. Озброєння і військове навчання. Легіон. Перехід до маніпулярної тактики. Каструм. Військовий флот, «ворони». Реформи Гая Марія. Наймана армія. Когортна тактика. Юлій Цезар. Битва при Алезії 52 р. до н.е. Військова організація Парфії. Битва при Каррах 53 р. до н.е.
Пр4 "Військове мистецтво періоду Римської імперії" (денна)   1. Розвиток військового мистецтва римлян: А) розвиток армії і флоту царського і республіканського періодів; Б) римська армія в період імперії. 2. Армія і флот Карфагену в Пунічних війнах. 3. Парфянська армія. Битва при Каррах (53 р. до н.е.).
Тема 5. Військове мистецтво епохи феодалізму
Лк5 "Військове мистецтво епохи феодалізму" (денна)   Комплектування феодалських армій. Організація лицарського війська. Озброєння. Виховання і навчання лицарів. Війни і способи їх ведення. Замки. Бойові порядки і тактика. Військова організація у арабів. Військова організація франків. Битва при Пуатьє 732 р. Відродження піхоти з міського і селянського ополчення. Битва при Куртре 1302 р. Битва при Моргартені 1315 р.
Лк6 "Військове мистецтво епохи феодалізму" (денна)   Військова організація Англії і Франції у Столітній війні. Битва при Кресі 1346 р. Організація і тактика монголо-татарської армії. Битва на річці Шайо 1241 р. Тактика морських битв у Західній Європі. Вплив вогнепальної зброї на стратегію і тактику війн.
Пр5 "Військове мистецтво епохи феодалізму" (денна)   1. Принципи комплектування феодалських армій. Організація та озброєння лицарського війська. 2. Військова організація арабів та франків. Битва при Пуатьє (732 р.). 3. Війська Фландрії і Швейцарії. Битви при Куртре (1302 р.) та Моргартені (1315 р.).
Пр6 "Військове мистецтво епохи феодалізму" (денна)   1. Війська Англії і Франції в Столітній війні. Битва при Пуатьє (1356 р.). 2. Монголо-татарська армія та її тактика. 3. Тактика морських битв в Західній Європі. 4. Поява вогнепальної зброї і її вплив на тактику і стратегію війн.
Тема 6. Військове мистецтво у Київській Русі
Лк7 "Військове мистецтво у Київській Русі" (денна)   Організація війська у Київській Русі. Дружина «старша» і «молодша», «вої», найманці (варяги, чорні клобуки). Роди військ, озброєння. Характер війн і способи їх ведення. «Стіна». Походи Святослава. Бої у Доростола 971 р. Військово-морське мистецтво русів.
Пр7 "Військове мистецтво Київської Русі" (денна)   1. Склад армії й організація. 2. Характер війн і способи їх ведення. 3. Походи Святослава. Битва у Доростола 971 р. 4. Військово-морське мистецтво.
Тема 7. Військове мистецтво в країнах Західної Європи у XV-XVI ст.

Лк8 "Військове мистецтво в країнах Західної Європи у XV-XVI ст." (денна)

Наймані армії західноєвропейських держав. Організація та озброєння контрактної армії. Ордонансові роти Франції. Розвиток військової техніки. Артилерія (лафети, картузи, далекомір). Ручна вогнепальна зброя (аркебузи, мушкети, карабіни, пістолети). Зміни у фортифікації. Зміни в стратегії і тактиці. «Караколе». Угорський, іспанський, нідерландський бойові порядки. Битва при Павії 1525 р. Битва при Черезоле 1544 р. Військова теорія за втором Н.Макіавеллі «Про військове мистецтво».

Пр8 "Військове мистецтво в країнах Західної Європи у XV-XVI ст." (денна)

1. Наймані армії західноєвропейських держав. 2. Розвиток військової техніки. 3. Вплив вогнепальної зброї на стратегію і тактику. Битви при Павії (1525 р.) та Черезоле (1544 р.) 4. Розвиток військової теорії. Н.Макіавеллі.

Тема 8. Військове мистецтво в країнах Західної Європи у XVII-XVIII ст.

Лк9 "Військове мистецтво в країнах Західної Європи у XVII-XVIII ст." (денна)

Постійні наймані армії: чисельність, комплектування, озброєння. Крем'ні рушниці з багнетами. Кавалерія. Артилерія. Стратегічне маневрування на комунікаціях противника. Кордонна система. Кабінетне стратегічне керівництво. Флот. Фрегати, лінійні кораблі. Шведська армія в Тридцятилітній війні: комплектування, озброєння, організація. Лінійна тактика. Битва при Брейтенфельді 1631 р. Англійська армія «нового зразка» часів революції. Реформи О.Кромвеля. «Залізні бокі». Французька рамія. «Коса атака». Армії в Семилітній війні. Пруська система.

Пр9 "Військове мистецтво в країнах Західної Європи у XVII-XVIII ст." (денна)

1. Постійні наймані армії та зміни у військовому мистецтві. 2. Шведська армія й формування лінійної тактики. Битва при Брейтенфельді 1631 р. 3. Англійська і французька армії в XVII ст. 4. Армії країн Західної Європи в Семилітній війні. Пруська військова система.

Тема 9. Військове мистецтво в період наполеонівських війн

Лк10 "Військове мистецтво в період наполеонівських війн" (денна)

Склад і порядок комплектування королівської армії Франції до революції 1789-1794 рр. Лінійна, легка піхота та провінційні війська. Формування масової армії в період революції. Національна гвардія. Зміни в лінійній армії та в офіцерському складі. Національні батальйони волонтерів. Формування єдиної армії. Введення загальної військової служби 1793 р. Організаційна структура піхоти і кавалерії. Командний склад. Комісари Конвенту. Розвиток виробництва озброєння й винаходи (повітряні кулі, оптичний семафорний телеграф). Зміни в стратегії і тактиці. Батальйонні колони в битві при Жемапе 1792 р. Наполеон Бонапарт як полководець. Зміни в структурі й організації армії. Битви під Ульмом та Аустерліцем 1805 р. «100 днів Наполеона». Битва при Ватерлоо 1815 р.

Пр10 "Військове мистецтво в період наполеонівських війн" (денна)

1. Створення масових армій. Зміни в стратегії і тактиці. 2. Наполеон як полководець. Перемоги під Ульмом та Аустерліцем у 1805 р. 3. Остаточна поразка Наполеона. Битва при Ватерлоо 1815 р. 4. Армія Російської імперії в наполеонівських війнах. Битва при Бородіно 1812 р.

Тема 10. Військове мистецтво у війнах середини XIX ст.	
Лк11 "Військове мистецтво у війнах середини XIX ст." (денна) Громадянська війна у США 1861-1865 рр. Склад армій Півночі й Півдня. Бій біля Манассаса. Перелом у війні. Битва під Геттісбергом. Нові тактичні прийоми в ході війни. Нове озброєння (картечниця Гатлінга, броненосці, підводні човни). Австро-пруська війна 1866 р. Пруська армія. Ланверна система. Гвинтівка Дрейзе. Австрійська армія. Тактика у битві при Садовій. Франко-пруська війна 1870-1871 рр. Французька армія. Рушниця Шасспо. Мітральези. Битва під Седаном.	
Пр11 "Військове мистецтво у війнах середини XIX ст." (денна) 1. Громадянська війна в США 1861-1865 рр. 2. Австро-пруська війна 1866 р. Битва при Садовій. 3. Франко-пруська війна 1870-1871 рр. Битва під Седаном. 4. Кримська війна 1853-1856 рр.	
Тема 11. Військове мистецтво у війнах кінця XIX- поч. XX ст.	
Лк12 "Військове мистецтво у війнах кінця XIX- поч. XX ст." (денна) Характер війн: світові, військово-політичні блоки, велика територія і тривалість, тотальність, багатомільйонні армії, залучення жінок. Зміни у технічній основі війни. Зміни у стратегічному і тактичному мистецтві. Нові явища військового мистецтва в іспано-американській (1898 р.) та англо-бурській (1899-1902 рр.) війнах. Нові риси в російсько-японській війні 1904-1905 рр. Битва під Мукденом. Бойові дії на морі. Цусіма.	
Пр12 "Військове мистецтво у війнах кінця XIX- поч. XX ст." (денна) 1. Особливості ведення війн цього періоду: масштаби, стратегія і тактика. 2. Нові явища військового мистецтва в іспано-американській (1898 р.) та англо-бурській (1899-1902 рр.) війнах. 3. Нові риси в російсько-японській війні 1904-1905 рр. Битва під Мукденом (лютий 1905 р.). 4. Бойові дії на морі під час російсько-японської війни. Цусіма (травень 1905 р.). 5. Зміни в складі й організації збройних сил в ході Першої світової війни 1914-1918 рр.	

7.2 Види навчальної діяльності

НД1	Підготовка до семінарського заняття
НД2	Підготовка до поточного та підсумкового контролю
НД3	Конспектування

8. Методи викладання, навчання

Дисципліна передбачає навчання через:

МН1	Лекція з використанням мультимедіа
МН2	Практичні заняття
МН3	Навчальна дискусія / дебати

Лекції надають студентам теоретичну основу знань з військової історії. Лекції доповнюються практичними заняттями, що дозволяє студентам застосовувати теоретичні знання на практичних прикладах. Демонстрація презентацій передбачає візуалізацію й краще

сприйняття навального матеріалу. Самостійному навчанню сприятиме підготовка до лекцій, практичних занять. Під час підготовки останньої студенти розвиватимуть навички критичного та аналітичного мислення, синтезу навчальної теорії та практичних дій.

Участь у груповій роботі; участь у конкурсах олімпіадах наукових симпозиумах тощо; критична оцінка літератури; виконання творчих завдань.

9. Методи та критерії оцінювання

9.1. Критерії оцінювання

Визначення	Чотирибальна національна шкала оцінювання	Рейтингова бальна шкала оцінювання
Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	$90 \leq RD \leq 100$
Вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	$82 \leq RD < 89$
Загалом правильна робота з певною кількістю помилок	4 (добре)	$74 \leq RD < 81$
Непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (задовільно)	$64 \leq RD < 73$
Виконання задовольняє мінімальні критерії	3 (задовільно)	$60 \leq RD < 63$
Можливе повторне складання	2 (незадовільно)	$35 \leq RD < 59$
Необхідний повторний курс з навчальної дисципліни	2 (незадовільно)	$0 \leq RD < 34$

9.2 Методи поточного формативного оцінювання

МФО1	Робота студента на семінарських заняттях (доповідь, доповнення, рецензування).
МФО2	Опитування та усні коментарі викладача за його результатами

9.3 Методи підсумкового сумативного оцінювання

МСО1	Опитування
МСО2	Звіт за результатами виконання практичних робіт
МСО3	Реферат (підготовка, презентація, захист)
МСО4	Оцінювання письмових робіт

Контрольні заходи:

5 семестр	100 балів
МСО1. Опитування	40
усне опитування	40
МСО2. Звіт за результатами виконання практичних робіт	20
звіт-конспект	20

МСО4. Оцінювання письмових робіт		40
	залік	40

Контрольні заходи в особливому випадку:

5 семестр		100 балів
МСО2. Звіт за результатами виконання практичних робіт		30
	звіт-конспект	30
МСО3. Реферат (підготовка, презентація, захист)		30
	захист реферата	30
МСО4. Оцінювання письмових робіт		40
	залік	40

Оцінювання протягом семестру проводиться у формі усних (40 балів) і письмових (40 балів) опитувань та індивідуальних презентацій (20 балів). Всі роботи повинні бути виконані самостійно.

10. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

10.1 Засоби навчання

ЗН1	Бібліотечні фонди
ЗН2	Мультимедіа, відео- і звуковідтворювальна, проєкційна апаратура (відеокамери, проєктори, екрани, смартдошки тощо)
ЗН3	Інтернетресурси

10.2 Інформаційне та навчально-методичне забезпечення

Основна література	
1	Еволюція воєнного мистецтва : навч. посіб. : у 2 ч. / [Д. В. Веденєєв, О. А. Гавриленко, С. О. Кубіцький та ін.; за заг. ред. В.В.Остроухова]. Київ : Нац. акад. СБУ, 2017.
Допоміжна література	
2	Войтович Л., Овсінський Ю. Історія війн і військового мистецтва. Том 1 (бл. 3060 р. до Христа — початок XVI ст.). Том 1 / К. : Фоліо, 2017. 896 с.
3	Войтович Л., Голубко В. Історія війн і військового мистецтва. Том 2 / К.: Фоліо, 2019. 976 с.
4	Голубко В., Грицюк В., Кривизюк Л., Лисенко О. Історія війн і військового мистецтва. Том 3 / К.: Фоліо, 2019-2020. 1000 с.
Інформаційні ресурси в Інтернеті	
5	Електронна бібліотека https://royallib.com/genre/voennoe_delo/